

Helyesírástanításunk a kerettantervben

Anyanyelv-pedagógiai tapasztalataim szerint csak időszerű kérdések vannak ezidőtájt helyesírástanításunk házatáján. Egyrészt azért, mert – igaz, borsos áron, de – megvásárolhatjuk és tanulmányozhatjuk a „Magyar helyesírási szótár”-t, mely kiváló kalauznak bizonyulhat, kiváltképp a gombamód szaporodó intézménynevek szabályos írásához, másrészt azért szükséges alaposan szemügyre vennünk a helyesírás dolgait, mert sürgős teendőket diktál „Az alapfokú nevelés-oktatás kerettantervei”-nek a „Magyar nyelv és irodalom” című fejezete.

Ezen teendőink világosabb látásához kívánok – szándékaim szerint – hozzájárulni a következőkben.

1. Mi a helyesírás?

a) Azoknak az elveknek és szabályoknak az összessége, mely szerint a nyelv szavait, szókapcsolatait, mondatait írni, írásjeleit használni kell.

b) A helyesírás valamely nyelv írásának közmegállapodáson alapuló és közérdekből szabályozott eljárás módja, illetőleg az ezt tükröző, rögzítő és irányító szabályrendszer.

c) Az alkalmazott nyelvtudomány egyik ága, mely szoros kapcsolatban áll a helyesejtés, illetőleg a beszédművelés diszciplínákkal.

2. Megtanítható-e a helyesírás?

a) Feltétlenül azon kell fáradoznunk, hogy eloszlassuk azt a leegyszerűsítő nézetet, amely szerint létezik ösztönös helyesíró és tudatos helyesíró. Ha szemügyre vesszük az „öszönösség” kérdését, kiderül, hogy a részkészségek területén tapasztalhatók azok az erények vagy fogyatékoságok, melyek magyarázatul szolgálhatnak bizonyos problémákhoz. Érdemes figyelniük a gyermekek

- ritmusérzékére,
- szótagoló készségére,
- hangsúlyokkal, illetőleg a hanglejtés-változatokkal való bánbitudására,
- beszédhallásának és beszédmegértésének eredményességére,
- olvasottságának színvonalára, s nem hagyható figyelmen kívül
- a memóriatartósságuk foka sem, továbbá előtérbe állítandó, hogy az
- idegen nyelvek tanulásakor milyen teljesítményre képesek.

Az itt és most csupán szemezgetve jelzettek is számtalan feladatot rónak a magyar nyelvet és helyesírást tanító pedagógusokra.

b) A helyesírást szüntelenül fejlesztendő készségként célszerű felfognunk. Olyan dolog a helyesírás az ember életében, amit napról napra könnyörtelenül gondoznia kell, mégpedig szabálykövetően, azaz tudatosan.

3. A helyesírástanulás és -tanítás színterei

a) *Alsó tagozat:* ez rakja le a helyesírástudás alapjait.

b) *Felső tagozat:* a tudatos nyelvtani ismeretekre és az alsó tagozaton elsajátított alapokra támaszkodva rögzíti azokat a normákat, melyeknek ismerete minden kultúrembertől megkövetelhető az egyértelmű gondolat- és szándékközvetítés érdekében.

c) *Közéiskola:* az eddigi tanulmányokra kialakult helyesírási készség szintet továbbemelve, a tudatos problémaelemzést előtérbe helyezve azon fáradozik, hogy a személyiség értéktényezőjévé váljék a szabályszerű helyesen írás.

d) *Pedagógusképző felsőoktatás*: a helyesírástudás (elméleti és gyakorlati területen egyaránt) minőségi fejlesztése; különös tekintettel arra, hogy eredményesen sajátíttassa el a hallgatókkal a helyesírás tanítás módszertanát, és ezen ismereteket kellő színvonalon gyakoroltassa is mind a szemináriumok adta lehetőségek felhasználásával, mind a tanítási gyakorlatok keretében.

4. A helyesírás tanítás módszertani elvei

Magam messzemenőig egyetértek A. JÁSZÓ ANNA idevonatkozó gondolatmenetével, amit „Az anyanyelvi nevelés módszerei”-ben „A nyelvtan és a helyesírás tanítása” című fejezetben az általános iskola 1–4. osztályaira nézvést megadott. Az ott olvashatókat fejtegetem más-más oldalról hangsúlyozva.

- a) A magyar helyesírás rendszeresen, továbbá alkalmanként számontartott alapelveinek ismerete:
 - a kiejtés elve
 - a szóelemzés elve,
 - a hagyomány elve,
 - az egyszerűsítés elve,
 - a jelentés-elkülönítés elve,
 - a tisztelet elve,
 - az idegen nevek írásának elve.
- b) Szilárd nyelvtani, (leíró) nyelvészeti ismeretek.
- c) Az analógia és a szabálytanítás helyes elvének megtartása.
- d) A gyakorlás és a rendszeresség szükségessége.
- e) Az ismerettudás és az alkalmazásképes készség összehangolása.
- f) A helyesírási készség mint összetett tevékenység tényezőinek fejlesztése. Ezekről a közismert tényezőkről van szó:
 - a helyesírási szabályok,
 - a szójelentés,
 - a nyelvtani kategóriák ismerete,
 - az analógiaérzék,
 - a figyelem,
 - az emlékezet,
 - az írásfegyelem,
 - a gondosság,
 - az önellenőrzés fejlesztése,
 - az automatizálás biztosítása.
- g) A nevelőtestület egységes eljárásának az elve

5. A helyesírás-tanítás módszeres eljárásai

A napi helyesírás tanítási munkánkat elősegítve: rendszerezem a következőkben az általam elengedhetetlennek vélt teendőinket, mozgósítva az elmúlt időszakokban jelentős szerepet játszott módszertanok nézeteit, hasznosításra javallott eljárásait. Ezek:

- a) a szemléltetés;
- b) a megfigyeltetés és a szabály elvonása;
- c) a tudatosítás;
- d) a gyakorlás;
 - másolás,
 - szótagolás,
 - kiegészítés,
 - átalakítás,
 - felelet szerkesztése megadott kérdésre,
 - megjelölt példákhoz hasonlóak gyűjtése,
 - tollbamondás:
 - aa) hibamegelőző tollbamondás (Célja az esetleges helyesírási hibák megelőzése, ezért diktálás előtt gondosan elemezzük a tanulók közreműködésével a szöveget a szó, a szókapcsolatok, valamint a mondat, esetleg a bekezdés szintjén is. Kerestessük meg a tanulókkal a szövegben a szükséges helyesírási jelenséget, idéztessük fel a vonatkozó szabályt, esetleg szabályokat, majd mondjuk tollba a közösen elemzett szöveget. Amennyiben szükséges, feltétlenül végezzünk szó-, illetőleg kifejezésértelmezést. Ez is segítheti a sikeresebb helyesírást.)

bb) szemléltető tollbamondás (Célja, hogy diákjaink vizuális úton rögzítsék a szavak, kifejezések írásképét. A tollbamondásra kiszemelt szöveget írjuk fel a táblára, esetleg az írásvetítő föliájára, a gyermekek szemléljék, olvassák némán, ezáltal a megoldás által vizuális emlékképet kapnak a diktálandó anyagról, valamint a szemléltetett nyelvi problémáról. Ezután takarjuk el a szöveget, s következéské a tollbamondás. Diktálás után tegyük láthatóvá az előzetesen szemlélt, majd tollba mondott korpuszt, hogy a gyermekek önállóan ellenőrizhessék munkájukat, és ki is javíthassák az esetleges hibákat.)

cc) magyarázó tollbamondás (Célja egy-egy korábban tanult helyesírási jelenség magyarázattal egybekötött ismétlése, valamint tudatosítása. Ismert olyan eljárás is, amikor nem előzi meg ezt a diktálást semmiféle bevezetés és magyarázat. Mindennemű helyesírási, központosítási elemzés és magyarázat a tollbamondás után történik. Ekkor adjuk meg a lehetőséget a tanulóknak az esetleges hibák javítására. Úgy vélem, hogy ezzel a megoldással, az ismertetett módon igen körültekintően szabad csak eljárunk, nehogy többet ártsunk, mint használjunk.)

dd) emlékezetből való tollbamondás (Célja tanult szöveg leírása emlékezetből. Úgy gondolom, helyesebb, ha előzetesen felhívjuk a diákok figyelmét a várható tollbamondásra, hogy olvassák el, tanulmányozzák át, elemézzék helyesírási szempontból az illető szemelvényt, így ugyanis készültebben lesznek képesek leírni azt emlékezetből. Miután végeztek a növéndékek az írással, feltétlenül keressük meg velük a szemelvényt, hogy láthassák az eredeti anyagot, aminek a helyesírási problémáihoz fűzzük a magyarázatot.)

ee) szavak tollbamondása (Ekkor nem összefüggő szöveget, hanem szigorúan csak olyan szavakat, esetleg szó szerkezeteket diktálunk, amelyekre vonatkozó nyelvtani, helyesírási kérdéseket akarunk tisztázni. Előfordul a gyakorlatban, hogy ezzel a tollbamondással együtt a vonatkozó nyelvtani ismereteket is számonkérjük, így kapcsolván együvé az elméletet és a gyakorlatot. Ekkor javasolt az előkészítés nélküli diktálás.)

ff) önellenőrző tollbamondás (Úgy olvassuk fel a szöveget, hogy minden mondat után tartsunk szómagyarázatot! Ezután lassan diktáljuk le az előzőekben helyesírási szempontjából részleteiben is feltárt szöveget. Adjunk alkalmat a gyermekeknek, hogy miután leírták az egyes mondatokat, kérdezhessenek a szavak, szó szerkezetek helyesíráásával kapcsolatban.)

gg) alkotó tollbamondás (Ezzel a tollbamondásfajttal lehetőséget biztosítunk diákjainknak arra, hogy a diktátumon előzőleg általunk pontosan körbeírt határokon belül alkotó-alakító munkát végezzenek. Miről lehet szó? Például szavak betoldásáról, mondatok bővítéséről, illetőleg zsugorításáról, igeidőnek vagy melléknévi foknak a megváltoztatásáról, szinonimák, ellentétes jelentésű szavak alkalmazásáról, feleletek megformálásáról kérdésekre, élhetünk a szókincs-, esetleg a stílusfejlesztés lehetőségeivel is.)

hh) szabad tollbamondás (Célja az előzetesen logikai egységekre bontott szöveg lényeges mozzanatainak leírása szabadon vagy tartalomkövető kivonatolással úgy, hogy kötelező a gyakorlásra válogatott helyesírási szavak, kifejezések használata. Ezért igen fontos hangsúlyoznunk, hogy mit is tartunk lényegesnek a diktálásra választott anyagban. Ismert olyan javaslat is, hogy közösen feldolgozott szemelvényről kell összefoglalót írniuk a diákoknak, természetesen tartva magukat a tanító, illetőleg a tanár által adott helyesírási szempontokhoz.)

ii) ellenőrző tollbamondás (Célja, hogy egy-egy nyelvtani és helyesírási anyaggrész feldolgozása után ellenőrizzük a tanulók helyesírási készségét. Először olvassuk fel kifejezően a tollbamondandó szöveget, majd végezzünk szómagyarázatot. Feltétlenül a mondategységek belső logikai rendjére tekintettel diktáljunk! A tollbamondást kövessen a szöveg ismételt egybefüggő felolvasása, de lassan, hogy a diákok kijavíthassák a maguk észlelte hibákat. Ezután nagyon gondosan, tüzetesen javítsunk, értékeljünk, s adjunk fejlesztő, gondolkodtató feladatokat!) Pl.:

- emlékezetből való írás,
- helyesírási elemzés,
- fogalmazás (Ez a helyesírási-fejlesztő módszer külön részletes tanulmányozást, fejtegetést kíván).

e) Az ellenőrzés és területei:

- a házi füzetek következetes javítása,
- helyesírási dolgozatok íratása rendszeresen,
- a hibák nyilvántartása, hibanaapló vezetése.

6. A kerettantervben rögzített helyesírási ismeretek, a hozzájuk kapcsolódó tevékenységformák, valamint a továbbhaladás feltételei

Amikor szemrevételezzük a kerettantervnek – ebben, az általam kialakított megközelítésében – az alsó és a felső tagozat évfolyamaira bontott, a helyesírástanítással kapcsolatos teendőit, akkor azt a fentiekben megfogalmazottak felhasználásával tegyük! Ha így járunk el, közelebb jutunk az anyanyelv-pedagógiai feladataink között kitüntetett helyen álló helyesírástanítás eredményesebb megvalósításához. Véleményem szerint nem ábrándozásról, hanem az igen tudatos, minőségi tanítói, illetőleg szaktanári felkészülésről lesz szó.

Helyesírási ismeretek	Tevékenységformák	A továbbhaladás feltételei
2. osztály		
<p>Az időtartam jelölése. A kiejtés szerinti szavak írása. A j hang kétféle jelölése. A szótagolás és az elválasztás. A kiejtéstől eltérő írásképi szavak írása.</p>	<p>A hosszú és a rövid hangok jelölése írásban. Az egyszerű szavak elválasztása. A kiejtéstől eltérő írásképi szavak egyszerűbb eseteinek helyesírása – szótagolással, – szóelemzés segítségével. A tanult helyesírási ismeretek gyakorlása.</p>	<p>A rövid és a hosszú hangok megkülönböztetése írásban. Szavak, szó szerkezetek, 2-3 mondat helyes leírása – másolással, – tollbamondásra. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A j hang biztos jelölése 20 – a tanulók által gyakran használt – szóban. Az egyszerű szavak megfelelő elválasztása. Mondatkezdés nagybetűvel. Mondat szavakra tagolása segítségével. Hibajavítás tanítói irányítással.</p>
3. osztály		
<p>A felkiáltó, feltételes, óhajtó és felszólító mondat mondatvégi írásjele. Az igealakok helyesírása szótagolással és/vagy szóelemzéssel. A j hang kétféle jelölése igékben. Az igekötő egybe- és különírásának esetei. A tulajdonnevek és köznevek helyesírása. A –ból/-ből, –ról/-ről, –tól/-től helyesírása. A j hang kétféle jelölése főnevekben. A fokozott melléknév helyesírása.</p>	<p>A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Az igealakok helyesírásának gyakorlása. Az igekötő és az ige egybe- és különírásának gyakorlása. A tulajdonnevek és köznevek helyesírásának gyakorlása. A fokozott melléknév helyesírásának gyakorlása. A nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a nyelv használatában.</p>	<p>A mondatkezdés és –zárás helyes jelölése. A szavak elkülönítése a mondaton belül. A j hang helyes jelölése újabb 25-30 szóban. A tanult tulajdonnevek kezdése nagybetűvel. A korosztály szókincsében megtalálható, kiejtésük szerint írandó szavak helyesírása. Egyszerű szavak elválasztása önállóan.</p>
4. osztály		
<p>A főnév helyesírása. A tanult hagyományos írásmódú személynevek biztos helyesírása. A lakóhely földrajzi neveinek helyes lejegyzése. A ly-es szavak körének bővítése. A névutós főnév helyesírása. A tulajdonnevekből képzett egyszerűbb -i képzős melléknévek helyesírása. A számoknak betűvel való leírása. A keltezés írása. Az összetett szavak elválasztása. A helyesírási ismeretek összefoglalása.</p>	<p>Az igealakok helyesírásának gyakorlása. A tanuló környezetében és olvasmányjaiban előforduló tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása. A -val/-vel ragos főnevek helyesírásának gyakorlása egyszerűbb esetekben. A szóalakok helyesírásának gyakorlása – szótagolással és/vagy – szóelemzéssel.</p>	<p>A mondat kezdése nagybetűvel. A mondatzáró írásjelek használata. A toldalékos alakok megfelelő helyesírása. Az ige és az igekötő kapcsolatának helyesírása. A tulajdonnevek tanult eseteinek nagybetűs kezdése. A melléknév, a határozatlan számnév fokozott alakjának helyes írásmódja. Tanítói javítással vagy tanulói önellenőrzéssel feltárt hibák javítása segítséggel.</p>

Most a felső tagozat helyesírás tanítással foglalkozó munkájáról essék szó!

Helyesírási ismeretek	Tevékenységgformák	A továbbhaladás feltételei
5. osztály		
<p>A korábban tanult helyesírási ismeretek rendszerezése.</p> <p>A mássalhangzó törvények helyesírási kérdései:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hasonulás, – összeolvadás, – rövidülés. <p>A szótag és az elválasztás.</p> <p>A szóelemző írásmód.</p>	<p>A korábban tanult helyesírási ismeretek biztonságos alkalmazása különféle feladatokban.</p>	<p>Képesség</p> <ul style="list-style-type: none"> – másolás, – tollbamondás és – emlékezet utáni írásra, – önálló írásbeli feladatok megoldására.
6. osztály		
<p>A szófajok helyesírási kérdései.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A tulajdonnevek és a belőlük képzett – melléknevek <p>helyesírásának egyszerűbb esetei.</p>	<p>Gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – az egyes szófajok helyesírásának biztonságossá tételére, – a szóelemzés alkalmazására a nehezebb helyesírási esetekben. <p>A tanult helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>Önkontroll, szövegjavítás fokozatos önállósággal.</p>	<p>A szófajok helyesírására és helyes használatára vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása.</p> <p>Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése.</p>
7. osztály		
<p>Az egyszerű mondat helyesírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vessző, pontosvessző, – kettőspont, – gondolatjel, zárójel, – mondatvégi írásjel. <p>A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult idegen személynevek, – a többemű <p>a) földrajzi nevek, b) intézménynevek helyesírása.</p> <p>A többemű</p> <ul style="list-style-type: none"> – földrajzi nevekből, – intézménynevekből <p>képzett melléknevek helyesírása.</p> <p>Az összetett szavak helyesírása.</p>	<p>Az egyszerű mondat központosítása.</p> <p>A mondatban és a mondat végén előforduló írásjelek értelmező szerepének</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerete, – helyes használata. <p>A tulajdonnevek nehezebb eseteinek gyakorlása.</p> <p>A tulajdonnevekből képzett melléknevek nehezebb eseteinek gyakorlása.</p> <p>Az egybe- és különírás elveinek</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerete, – biztos alkalmazása <p>a tanult esetekben.</p>	<p>Az egybe- és különírás elveinek ismerete.</p> <p>A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a központosítás, – a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek, – az egybe- és különírás vonatkozásában. <p>„A magyar helyesírási szótár” önálló használata.</p> <p>Rendezett egyéni íráskép.</p>
8. osztály		
<p>Az összetett mondat központosítása.</p> <p>Az idézés és a párbeszéd írásmódja.</p> <p>A magyar helyesírás alapelvei.</p> <p>A helyesírás értelemtükröztető szerepe.</p> <p>A tanult helyesírási ismeretek rendszerezése.</p>	<p>Az összetett mondat központosításának változatos gyakorlása.</p> <p>Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek tudatos alkalmazása.</p> <p>A helyesírás értelemtükröztető szerepének</p> <ul style="list-style-type: none"> – beláttatása és – felhasználása. <p>A tanult helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.</p>	<p>Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban.</p> <p>Az idézés, a párbeszéd, a központosítás helyesírása.</p> <p>A tanulmányokhoz szükséges</p> <ul style="list-style-type: none"> – eszközszintű íráskészség, – jól olvasható esztétikus írás.

A kerettantervben közölt helyesírási ismeretek és tevékenységformák, továbbá a továbbhaladás feltételeiként megadott szempontok – úgy tűnik – az anyanyelv-pedagógiai hagyományokat követik. Ha rendszerető kutakodással iparkodunk előbbre jutni a kerettanterv vonatkozó alfejezetei és bekezdései között, akkor még a kiegyensúlyozottságra törekvést, sőt, ami a helyesírástani tanításban alapkövetelmény, nevezetesen a nyugodt tempójú gyakoroltatás, arra is futja az időnkéből. Azáltal, hogy a szóalkotási módok, valamint az egybe- és különírás problémájának a tanítása a hetedik osztályba került, ennek az eddig majdnem mostohán kezelt kérdéskörnek a hatékonyabb elmélyítésére is több lehetőségünk adódik.

Helyénvalónak tartom, hogy a második osztályban a kiejtés elve mellett a szótagolás és az elválasztás kapta a főhangsúlyt. Ezáltal a kiejtés-, az olvasás- és a helyesírás tanítás ismét szinkronba kerülhet, ahogy erről többen is szóltunk „Az anyanyelvi nevelés módszerei”-ben.

A harmadik osztályban tapasztalhatjuk a szóelemzés elvének az erőteljes jelenlétét, mégpedig igealakokkal és bizonyos névszófajtákkal összefüggésben is. Erre a szemléletre, továbbá gyakorlatra éppen a tudatos helyesírás okán is szükségük van növendékeinknek. Jó látni azt, hogy a j írásához fűződő hagyományelvet a fokozatosság szem előtt tartásával rögzítették a szerzők.

Vitathatatlan, hogy a negyedik osztályt a helyesírás-fejlesztés terén a kompenzálás időszakának nevezhetjük. Erőteljesebben differenciálhatunk a hátránykompenzálás és a tehetséggondozás vonatkozásában. Természetesen, ennek a gyakorlatközpontú tananyag-elrendezésnek ára van, ez pedig az úgynevezett mondattani bevezető teljeskörű kiiktatása a negyedik évfolyamról. Vannak/lesznek, akik fájlni fogják, hogy a mondat (beszédszintű) belső világának szemrevételezése magasabb (a 7.) osztályba került.

Ha meglegszünk annyi (nyelvtani és) helyesírási ismeretanyaggal, amennyit elénk rak a kerettanterv az ötödik osztályra, akkor új szempontok figyelembevételével dolgozhatunk annak érdekében, hogy a megelőző esztendőben kialakult anyanyelvi készségeket a biztonságos szinten, vagyis tudatosan működtessük. A mássalhangzótörvények helyesírási kérdéseinek körültekintő, alapos feldolgozásával – összhangban a szóelemző írásmóddal – jelentékenyen megerősíthetjük növendékeink helyesírástudását mind az elmélet, mind a gyakorlat vonatkozásában.

A hatodik osztályban változatlanul – az eddigi anyanyelv-pedagógiai hagyományoknak megfelelően – a szófajok helyesírásának tüzetes megismertetésével, továbbá tételes rendszerezésével foglalkozhatunk. (A Zsolnai-pedagógia „Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelési program”-ja ekkor az egyszerű és összetett mondatok problémáival találkozttatja tanulóit.) Tételesen elemezve a most érvényessé lett kerettantervet, azt láthatjuk, hogy a szófajok világát a maga teljességében tárja elénk, vagyis szakít a '78-as tanterv bizonyos funkcionális nyelvszemléletével, legalábbis azzal, ami a vonatkozó névmás, a módosítószók és a mondatszók tanítási rendjét illeti.

A hetedik osztályra való továbbhaladás helyesírással összefüggő feltételeinek meglétével, így a tudatos alkalmazásnak, az önkontrollnak, az önálló szövegjavításnak a birtokában érkeznek növendékeink. Ez annál is inkább szükséges, mivel az egyszerű mondattan áll immár a középpontban, ugyanakkor el kell sajátítatnunk az összetett szavak vonatkozásában az egybe- és különírás elveit a biztos alkalmazás érdekében. Most kiváló lehetőségeink lesznek – a megelőző évfolyamok gondos helyesírás tanításának köszönhetően – a tulajdonnevek és a tulajdonnevekből képzett melléknévek nehezebb eseteinek gyakorlására is. Ekkorra el kell juttatnunk diákjainkat arra a tudatossági fokra, amikor is a „Magyar helyesírási szótár”-t önállóan képesek felhasználni a mindennapokban.

Az összetett mondat központosási problémái állnak a nyolcadik osztályban az előtérben. Mindezen közben a magyar helyesírás alapelveinek tudatos alkalmazására, a helyesírásunk értelemtűkröztető szerepének beláttatására és felhasználására kell felkészítenünk tanulóinkat. Feltehetően teremtünk elegendő időt arra, hogy a diákokkal együttműködve a tanév végéig megszerezzék a nyelvtani és helyesírási ismereteket! A továbbhaladás egyik feltételül a kerettanterv a tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészséget támasztja; véleményem, értelmezésem szerint ez azt jelenti, hogy tudatosságra épülő, biztonságos helyesírása legyen tanítványainknak a nyolcadik osztály végén.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Az alábbiakban olyan kézikönyvek, illetőleg tanulmánykötetek, valamint módszertankönyvek találhatók, amelyek különböző okokból szerepet játszottak jelen tanulmányom elkészítésében. Vagy szó szerinti hivatkozásban, vagy utalásszerűen segítettek az említett szakkönyvek bizonyos problémák új megvilágításba helyezésében. A több évtizeddel ezelőtt írt szakmunkák elfelejtését hanyagságnak tartanám. Időről időre szembe kell néznünk a megelőző korokban feltárt kutatási eredményekkel, továbbá az azokat kamatoztató módszertani szemlélettel is. Különösen időszerűnek tartom napjainkban, mert az „anyanyelvtanítás” bűvös erejű szó mintha homályba vonná a helyénvaló, elengedhetetlen, sőt szükségszerű „nyelvtanítás”-t. Vértkezésül sem árt bepillantnunk elődeink nemzedékeket felnevelő írásaiba – kellő és rugalmas kritikával természetesen.

A Jászó Anna 1995: *A nyelvtan és a helyesírás tanítása*. In: Kernya Róza (szerk.): *Az anyanyelvi nevelés módszerei* (Általános iskola 1–4. osztály). Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola–Móra Ferenc Könyvkiadó Rt.

A magyar nyelv értelmező szótára, III.: H–Kh. 1965, Akadémiai Kiadó, Budapest.

A magyar helyesírás szabályai, 11. kiadás, 1984, Akadémiai Kiadó, Budapest.

Bozsik Gabriella–V. Raisz Rózsa 1996: *Helyesírásunk elvi és gyakorlati kérdéseiből*. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger.

Csengeri Éva 1983: *Szöveggyűjtemény* (Tollbamondás és tartalomírás a 4–8. osztályosok részére). Ragyanszka Skola Kiadó, Kijev–Ungvár.

Egedy Mária–Kerékgyártó Imre–Szemere Gyula 1954: *A helyesírás tanítása*. Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest.

Fábián Pál–Földi Ervin–Hőnyi Ede 1998: *A földrajzi nevek helyesírása*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Hoffmann Ottó 1976: *Anyanyelvi nevelés az általános iskola felső tagozatában*. Tankönyvkiadó, Budapest.

H. Tóth István 1995: *A kiejtéstanítás*. In: Kernya Róza (szerk.): *Az anyanyelvi nevelés módszerei* (Általános Iskola 1–4. osztály). Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola–Móra Ferenc Könyvkiadó Rt.

H. Tóth István 1997: *Magyar nyelv az általános iskola 8. osztálya számára* (Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelés). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Kernya Róza (szerk.) 1995: *Az anyanyelvi nevelés módszerei* (Általános Iskola 1–4. osztály). Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola–Móra Ferenc Könyvkiadó Rt.

Környei László (felelős kiadó) 2000: *Az alapfokú nevelés-oktatás kerettantervei*. Dinasztia Kiadóház Rt., Budapest.

Muszty László–Rónay Béla 1965: *Az általános iskolai nyelvtanítás módszertana* (Kézirat). Tankönyvkiadó, Budapest.

Muszty László–Rónay Béla 1967: *A magyar nyelvtan tanítása az általános iskolában* (Kézirat). Tankönyvkiadó, Budapest.

Szemere Gyula 1960: *Helyesírási segédkönyv az általános iskola számára*. Tankönyvkiadó, Budapest.

Szemere Gyula 1969: *A magyar nyelvtan tanítása*. Tankönyvkiadó, Budapest.

KRIVECKYKNÉ MOLNÁR KATALIN

igazgató

Karácsony Sándor Általános Iskola

Debrecen

Mit jelent a minőségbiztosítás az iskolában?

Új fogalommal ismerkedik a magyar pedagógus társadalom: a minőségbiztosítás rendszerének kialakításával és bevezetésével. Készülnek a kerettanterveknek megfelelő pedagógiai programok, amelyeknek néhány új eleme között - a Közoktatási törvény 54. §-a értelmében - ott szerepel az intézmények ellenőrzési, mérési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerének megteremtése.